

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-14>**Олійник О. С.**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2370-3211>

Oliinyk Olha

Kamenets-Podolsky National University named after Ivan Ogienko

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У статті приділено увагу поняттю «розвиток», вказано на передумови сьогодення. Зібраний статистичний матеріал за період із 2018 по 2020 роки, який було згруповано, проаналізовано та узагальнено. До показників, які були досліджені, віднесено основні показники діяльності колективних засобів розміщення в Україні, основні показники діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення в Україні, основні показники діяльності інших засобів розміщення в Україні, основні показники діяльності колективних засобів розміщення (юридичні особи) в Україні, основні показники діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення (юридичні особи) в Україні, основні показники діяльності інших засобів розміщення (юридичні особи) в Україні. Значення показників вказують на їх зміни, що пов'язані з подіями у східній частині країни та пандемією. Таким чином, ситуація неоднозначна і вимагає подальшого дослідження.

Ключові слова: готельне підприємство, показники, ситуація, тенденції, дослідження, діяльність.

CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF HOTEL ENTERPRISES OF UKRAINE

The article emphasizes that the hotel industry is the largest share of the tourism industry. It is the level of hospitality development that influences the tourist flow both in the regions and in the country as a whole. The level of investment and profitability of tourism depends on the development of hotel enterprises. Hotel and restaurant enterprises are the largest part of the tourism industry. It is the level of hospitality development that influences the tourist flow both in the regions and in the country as a whole. The level of investment and profitability of tourism depends on the development of hotel and restaurant enterprises. The current state of activity and development of hotel and restaurant enterprises of Ukraine is ambiguous. Solving a number of problems, the activity of hospitality enterprises during the study period partially begins to change the organizational forms of management by forming clusters. Going through all stages of the cluster approach, the company monitors potential participants, analyzes them in different environments, developing the industry through the formation and definition of missions and goals of hotel and restaurant enterprises, creating a portfolio of strategies, developing development concepts and implementing them with constant monitoring, evaluation and evaluation, adjustment of strategies, goals in the direction of continuous development of the hospitality industry, taking into account all the races of potential consumers. The article contains statistical material for the period from 2018 to 2020, which was grouped, analyzed and concluded. The indicators that were included in the study: the main indicators of collective accommodation in Ukraine, the main performance of hotels and similar accommodation in Ukraine, the main performance of other accommodation in Ukraine, the main performance of collective accommodation (legal entities) in Ukraine, main indicators of activity of hotels and similar means of accommodation (legal entities) in Ukraine, main indicators of activity of other means of accommodation (legal entities) in Ukraine. The analysis allows us to comprehend the real situation and conclude that in the collective accommodation facilities for the period 2018–2020 continued constant trends of fluctuations, the number of collective accommodation facilities, their capacity and the number of people staying for the period from 2018 to 2020. It can be noted that in general, after the improvement of the value of indicators, they worsen in connection with the pandemic and, accordingly, the changes that occur in these institutions of collective accommodation. Having considered a number of indicators of activity of hotel indicators and having studied the given situation it is possible to note about it is necessary to change approaches to encouragement of clients introducing the newest incentive systems, etc.

Keywords: hotel enterprise, indicators, situation, tendencies, research, activity.

JEL Classification: Z31, Z32, Z33

Постановка проблеми. Сьогодні готельна індустрія є однією з найважливіших в українській туристичній галузі. Готельне господарство є однією з динамічних галузей економіки України. Це особливо важливо для розвитку готельного господарства. Цей сектор включає туризм, транспорт, роздрібну торгівлю, харчування, страхування, культуру та мистецтво, архітектуру та дизайн, сервіс, рекламу. Крім того, активний розвиток цієї сфери дасть змогу створити нові робочі місця. Надходження до бюджету для формування позитивного туристичного іміджу окремих регіонів і країн загалом є важливим для розвитку української економіки гостинності. Незважаючи на проблеми, сьогодні готелі змушені боротися за «місце під сонцем», якщо

це можливо. Індустрія гостинності в Україні розвивається повільно, вартість послуг із кожним роком зростає, самі послуги потребують негайної реакції з боку готельної індустрії. Це вимагає вивчення потенціалу та потенційних перспектив у розвитку між створенням національної та міжнародної готельної мережі в країні.

Для економічного та соціального розвитку України велике значення має туристична галузь. Створенні нових робочих місць підвищує рівень платоспроможності наших громадян, посилює престиж і значення держави у світі. Сприятливі умови для різноманітного туризму, наявність заходів та різноманітних джерел розваг, оздоровлення та лікування населення задля задоволення всіх потреб туристів чи просто відпочи-

ваючих, бізнесменів, висока якість обслуговування створюють привітну атмосферу в готелях. Враховуючи обставини, що наявні сьогодні, зазначаємо, що діяльність цих підприємств перебуває під загрозою, що стало питанням дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені України зосереджують увагу на питаннях розвитку підприємств, в тому числі готельних. Наприклад, слід відзначити таких науковців, як О.В. Ольшанський [1], І.І. Вінніченко [2], С.В. Мочерний [3], М.Г. Грещин, В.М. Колот, О.Г. Мендрул [4], Т.Н. Шкода [5], В.Г. Андрійчук [6]. У своїх роботах вчені оцінюють індустрію гостинності та туризму, що є основою дослідження. Аналізуються розвиток туристичної галузі регіону та фактори, що впливають на її розвиток. Проте є низка питань щодо перспектив розвитку готельного бізнесу на регіональному рівні. Отже, глибина розроблення в публікаціях недостатньо висвітлена, потрібен комплексний підхід до сучасного розвитку готельного господарства в Україні.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану розвитку готельних підприємств та визначенні особливостей цього розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан реформування економіки держави, зростання впливу зовнішніх факторів на результативність у галузі гостинності залежать від стану та особливостей розвитку в цій галузі, спонукають до прийняття нових організаційних рішень та здійснення дій задля забезпечення тривалого конкурентоспроможного існування.

Політична ситуація держави, економічна небезпека та нестабільність, брак фінансових коштів – це низка чинників, які впливають на функціонування підприємств гостинності і змушують їх до гнучкості в напрямках господарювання задля їх стабілізації та ефективності. Така ситуація потребує врахування регіональних та інших особливостей розвитку готельно-ресторанних підприємств задля упередженості заперечливого впливу вищенаведених чинників.

Діяльність готелів і ресторанів у світі є одним із найкращих прибуткових напрямів розвитку національних економік. Для України розвиток готельно-ресторанних підприємств у період незалежності держави є одним із джерел надходжень до бюджету. Хоча Україна має внутрішні та зовнішні проблеми, які обмежують динаміку розвитку готельно-ресторанних підприємств, їх діяльність залишається актуальною.

Одними з основних проблем розвитку готельно-ресторанних підприємств є неквапливі тенденції розвитку цієї сфери діяльності, що є наслідком наявного застарілого готельно-ресторанного фонду, який не відповідає міжнародним стандартам, низький рівень залучення іноземних інвестицій у будівництво сучасних комфортабельних готельно-ресторанних комплексів.

Також перешкодою є низький рівень наявної інфраструктури, а саме недостатня кількість конференц-залів, фітнес-центрів, номерів, що відповідають європейським стандартам. Низький рівень платоспроможності основної частини населення України теж стримує розвиток готельно-ресторанного бізнесу в країні.

Утворення нових організаційних форм управління у сфері гостинності в подальшому дасть можливість розвиватися більш швидкими темпами із залученням

інвесторів. Новою організаційною формою управління підприємством у сфері надання послуг гостинності є утворення кластерів.

Науковці по-різному визначають сутність поняття «розвиток». Ю.С. Погорелов стверджує, що розвиток – це трьохгранна категорія: як закон (перехід від одного буття до іншого); як принцип (іманентна риса буття); як явище (протилежність буття, яке перебуває в незмінному стані) [1].

І.І. Вінніченко висловлює думку про те, що розвиток розкриває свою сутність за допомогою трьох процесів, а саме як зміни (розвиток відбувається під впливом реалізації політики певної світоглядної спрямованості); як зростання (збільшення кількісних параметрів об'єкта); як поліпшення (розвиток розглядається частіше в соціальному контексті) [2].

Н.В. Афанасьєва, В.Д. Рогожин, В.І. Рудика виділяють три такі головні напрямки розвитку: збільшення масштабів споживання економічних ресурсів – кількісний аспект; зміни в складі елементів та їхніх комбінацій – структурний аспект; зрушення в споживчих характеристиках елементів, у їхній індивідуальній та інтегральній корисності – якісний аспект [3].

Рівень техніко-технологічного розвитку підприємства формує стан техніко-технологічної бази підприємства, під якою розуміють системну сукупність найбільш активних елементів виробництва, яка визначає технологічний спосіб одержання продукції, здійснюваний за допомогою машинної техніки, різноманітних транспортних, передавальних, діагностичних та інформаційних засобів, організованих у технологічні системи виробничих підрозділів і підприємства загалом [4, с. 459].

Соціальний розвиток підприємства – це помітні зміни на підприємстві, що визначаються переходом усіх соціальних відносин та процесів до якісно нового стану під впливом факторів внутрішнього й зовнішнього середовища. Соціальний розвиток підприємства є як наслідком цілеспрямованої діяльності людей, які є суб'єктами цього процесу, так і результатом непрямого впливу виробництва на соціальні групи підприємства, населення регіону, споживачів продукції підприємства [5, с. 79].

В.Г. Андрійчук розглядав макро-, мікро- та мезоекономічні фактори впливу на розвиток підприємств. Серед макроекономічних факторів автор виділяв платоспроможний попит, інфляцію, відсоткові ставки, обмінний курс національної валюти, динаміку цін, урядові видатки й дефіцит державного бюджету, рівень безробіття, інвестиційну активність. До мікроекономічних чинників ефективного розвитку підприємств автор відносив фактори внутрішнього середовища підприємства. Найбільш важливими мезоекономічними факторами є внутрішня структура ринку продукції, яка виробляється підприємством, характер формування інтеграційних зв'язків між підприємствами конкретної галузі [7].

Також відзначимо негативний вплив поширення пандемії в нашій країні та по всьому світі загалом, що має значний негативний вплив на розвиток готельно-ресторанних підприємств в Україні (табл. 1–6).

Основні показники діяльності колективних засобів розміщення в Україні за період із 2018 по 2020 роки дають нам інформацію про діяльність підприємств

Таблиця 1

Основні показники діяльності колективних засобів розміщення в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	4 719	5 335	1 337
2. Кількість місць у КЗР	од.	300 010	370 560	155 029
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	71 132	83 147	37 497
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	7 006 220	6 960 949	2 218 583
– з них іноземців	осіб	917 889	959 423	218 328
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	17 668 844	18 459 138	6 227 427
– з них ночівель іноземців	од.	1 918 007	2 016 623	430 744

Джерело: [7], адаптовано автором

сфери гостинності саме в період змін та реформувань і відображають картину дійсності. До основних показників діяльності підприємств, що підлягають дослідженню, було вибрано півдесятка, причому ці показники дають нам змогу осмислити дійсну ситуацію, що сформована в цей період на підприємствах.

Отже, відзначаємо спочатку тенденцію до зростання показників діяльності колективних засобів розміщення у 2019 році і різкого спаду у 2020 році, що є наслідком поширення пандемії, а також заходів боротьби з нею. Розглядаючи ситуацію детальніше, зазначаємо, що загальна кількість колективних засобів розміщення зросла у 2019 році на 13%, у 2020 році знизилась на 75%, а за весь період зниження відбулось на 28%; загальна кількість місць у цих закладах зросла на 23,5%, знизилась на 41,8%, а за весь період знизилась на 51,7%; загальна кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення зросла на 16,9%, зменшилась на 45,1%, а за весь період зниження досягло 52,7%; кількість осіб, що перебувала у колективних засобах розміщення, у 2019 році незначно зменшилась на 0,65%, потім на 31,9%, а за весь період – на 31,66%; кількість осіб – нерезидентів України, які перебували у колективних засобах розміщення, у 2019 році зросла на 4,5%, у 2020 році їх кількість зменшилась до 22,2%, а за весь період їх кількість знизилась на 23,8%; кількість ночівель усіх осіб у 2019 році зросла на 4,5%, у 2020 році знизилась на дві третини, а загалом за весь період цей показник спав на 65%; ночівлі іноземців зросли на 5%, а у 2020 році зменшились до 21% і 22%; також відзначимо, що кожна особа, що перебувала в колективних засобах розміщення, у 2018 році в середньому перебувала 2,5 доби, у 2019 році – 2,65 доби,

а у 2020 році – 2,8 доби, тобто період їх проживання постійно зростає; іноземці в середньому перебували у цих закладах 2,09, 2,10, 1,97 доби відповідно, тобто тривалість їх перебування, на відміну від показника середнього, спадав постійно.

Таким чином, у колективних засобах розміщення за період 2018–2020 років тривали постійні тенденції коливань.

До колективних засобів розміщення відносять готелі та аналогічні засоби розміщення, тому проаналізуємо основні показники їх діяльності. Отже, загальна кількість наявних готелів та аналогічних засобів розміщення у 2019 році стала більшою на 13,97%, становлячи 3 265 одиниць, у 2020 році цей показник знизився на 74%, становлячи тільки 728 одиниць. Кількість номерів у цих засобах теж постійно змінювалася, спочатку у 2019 році вона зросла порівняно з 2018 роком на 26,89%, становлячи 171 721 одиницю, у 2020 році знизилась на 58%, становлячи 72 447 одиниць розміщення.

Номерний фонд у цих засобах розміщення становив 71 132 од. на початок періоду, у 2019 році він зріс на 16,9%, становлячи 83 147 од., відповідно, у 2020 році цей показник знизився на 54,9%, становлячи тільки 37 497 од. Загальна кількість осіб, яка перебувала у закладах, сягала рівня 5 410 242 осіб у 2018 році, у 2019 році цей показник зріс на 1,55%, становлячи 5 494 210 осіб, а у 2020 році спад показника становив тільки 32,47%, або 1 783 885 одиниць. Кількість іноземців, що проживали в цих засобах розміщення, за відповідний період теж змінювалася з 873 861 осіб у 2018 році до 896 173 у 2019 році, тобто ставши на 2,55% більше, а спад становив 75%, досяг-

Таблиця 2

Основні показники діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	2 777	3 165	728
2. Кількість місць у КЗР	од.	135 327	171 721	72 447
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	71 132	83 147	37 497
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	5 410 242	5 494 210	1 783 885
– з них іноземців	осіб	873 861	896 173	217 378
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	10 092 526	10 422 432	3 499 309
– з них ночівель іноземців	од.	1 748 422	1 832 197	422 193

Джерело: [7], адаптовано автором

Таблиця 3

Основні показники діяльності інших засобів розміщення в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	1 942	2 170	609
2. Кількість місць у КЗР	од.	164 683	198 839	82 582
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	x	x	x
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	1 595 978	1 466 738	434 698
– з них іноземців	осіб	44 028	63 250	950
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	7 576 318	8 036 706	2 728 118
– з них ночівель іноземців	од.	169 585	184 425	8 551

Джерело: [7], адаптовано автором

нувши рівня 217 378 осіб. Загальна кількість ночівель зросла за період із 2018 по 2019 роки з 10 092 526 до 10 422 432 од., тобто на 3,3%, а також знизилась у 2020 році на 66%, досягнувши рівня 3 499 309 од. Кількість ночівель, що провели іноземці у 2018 році, становила 1 748 422, у 2019 році – 1 832 197, тобто на 4,79% більше, а у 2020 році становила 422 193 од., що показує зменшення показника на 75%. Загалом за весь період кількість ночівель на 1 особу зростала з 1,87 доби у 2018 році, 1,9 доби у 2019 р. до 1,96 доби у 2020 р. Серед іноземців цей показник був вищим, становлячи 2,0; 2,04 і 1,97 доби відповідно.

Колективні засоби розміщення, крім готелів та аналогів розміщення, ще включають інші засоби розміщення, саме їх зараз проаналізуємо. Отже, інших засобів розміщення в Україні у 2018 році було 1 942 од., у наступному році їх кількість зросла на 11,7%, становлячи 2 170 од., у 2020 році їх залишилося тільки 609, тобто менше третини. Кількість місць проживання в них теж змінювалася з 164 683 у 2018 році до 198 839 і 82 582, тобто спочатку кількість зросла на 20%, а потім зменшилась на 58%, а за весь період на 50%.

Кількість осіб, що перебували у цих засобах розміщення, становила від 1 595 978 осіб у 2018 році до 1 466 738 осіб у 2019 році, тобто на 8% менше, і 434 698 осіб у 2020 році, знизивши рівень перебування більш ніж на 60% і за весь період – на 72%. Кількість ночівель зросла у 2019 році порівняно з 2018 роком на 6% і знизилась у 2020 році на 66%. Іноземців у цих засобах розміщення перебувало 169 585 осіб у 2018 році, 184 425 осіб у 2019 році, 8 551 осіб у 2020 році, тобто спочатку їх кількість зросла майже на 9%, а з початком

пандемії різко знизилась на 95%. Кількість ночівель на 1 особу в цих закладах у 2018 році становила 4,75 доби, у 2019 році – 5,5 доби, а у 2020 році – 6,3 доби, що має тенденцію до зростання, яке за весь період становило 32%. Кількість ночівель, що провели іноземці в Україні, становила на 1 особу у 2018 році 3,85 доби, у 2019 році – 2,92 доби, у 2020 році – 9 діб. Таким чином, ми можемо відзначити, що в інших засобах розміщення ситуація дещо інша. Особи, які розміщуються в цих закладах, довше проводять часу в них, тобто кількість ночівель, що припадає на 1 особу незалежно від того, ким вона є: вітчизняним туристом чи іноземцем, є більшою, ніж в інших засобах розміщення.

Проаналізувавши основні показники діяльності цих закладів розміщення, проаналізуємо тільки юридичних осіб, що займаються розміщенням осіб на короткотермінове перебування в цих закладах.

В колективних засобах розміщення, що є юридичними особами, основні показники діяльності теж мають неоднозначну характеристику.

Так, загальна кількість колективних засобів розміщення і кількості місць, що в них є, була такою: кількість готелів у 2019 році більша, ці показники за 2018 рік становлять 2,2%; 3,1%; 0,1% відповідно, але менше у 2020 році, а саме 74%; 68% і 55% відповідно.

Загальна кількість осіб, що перебувала в цих засобах розміщення, мала тенденцію до спаду, а саме у 2019 році вона зменшилась на 5%, а у 2020 році – на 67%. Кількість ночівель цих осіб теж зменшувалась, а саме на 3% у 2019 році і на 66% у 2020 році, хоча кількість ночівель на 1 особу збільшувалась з 2,65 доби у 2018 році, 2,70 – у 2019 році до 2,82 доби у 2020 році.

Таблиця 4

Основні показники діяльності колективних засобів розміщення (юридичні особи) в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	1 591	1 626	425
2. Кількість місць у КЗР	од.	181 242	186 840	78 125
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	39 589	39 634	17 870
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	4 826 277	4 604 935	1 487 253
– з них іноземців	осіб	798 881	812 722	259 028
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	12 768 626	12 446 841	4 199 121
– з них ночівель іноземців	од.	1 647 394	1 687 148	360 425

Джерело: [7], адаптовано автором

Таблиця 5

Основні показники діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення (юридичні особи) в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	789	792	182
2. Кількість місць у КЗР	од.	74 198	75 667	31 928
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	39 589	39 634	17 874
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	3 747 656	3 693 556	1 199 298
– з них іноземців	осіб	782 880	795 482	192 954
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	7 103 662	7 040 927	2 363 976
– з них ночівель іноземців	од.	1 568 950	1 607 930	370 515

Джерело: [7], адаптовано автором

Таблиця 6

Основні показники діяльності інших засобів розміщення (юридичні особи) в Україні

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Кількість колективних засобів розміщення	од.	802	834	234
2. Кількість місць у КЗР	од.	107 044	111 173	46 175
3. Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення	од.	x	x	x
4. Кількість осіб, що перебували у КЗР:				
– усього	осіб	1 078 626	911 379	270 130
– з них іноземців	осіб	16 001	17 240	259
5. Кількість ночівель осіб у КЗР:				
– усього	од.	5 664 964	5 405 914	1 835 075
– з них ночівель іноземців	од.	78 444	79 218	3 676

Джерело: [7], адаптовано автором

Іноземці у 2019 році більше розміщувалися саме в цих закладах, їх кількість зросла у 2019 році порівняно з 2018 роком на 1,7% і зменшилась у 2020 році порівняно з 2019 роком на 68%. Кількість ночівель у 2019 році зросла на 2,4% і зменшилась у 2020 році на 78%, відповідно, кількість ночівель іноземців на 1 особу становила у 2018 році 2,06 доби, у 2019 році – 2,08 доби, а у 2020 році – 1,33 доби. Ці дані свідчать про скорочення термінів проживання на території України громадян інших держав, які розміщувалися в закладах тимчасового розміщення – юридичних осіб.

Основні показники діяльності готелів та їх аналогів, що є юридичними особами, відображають уже знайому нам картину: у 2019 році наявність цих засобів і місць у них зростає, а у 2020 році, навпаки, зменшується. Кількість осіб, що перебувала в них, зменшується тільки на 1% у 2019 році і на 67% у 2020 році, причому іноземці в цій кількості спочатку більше на 1% у 2019 році і менше на 75%. Загалом кількість ночівель на 1 особу в цих закладах розміщення у 2018 році становила 1,89 доби, у 2019 році – 1,91 доби, а у 2020 році – 1,97 доби. Щодо іноземців, то у 2018 році вони знімали помешкання на 2 доби, у 2019 році – на 2,02 доби, а у 2020 році – на 1,92 доби. Таким чином, можемо відзначити, що ситуація повторюється.

Основні показники діяльності інших засобів розміщення (юридичні особи) в Україні мають ті ж самі тенденції, що й усі колективні засоби розміщення, але необхідно звернути увагу на майже однакове зростання кількості колективних засобів розміщення і кількості місць у них у 2019 році порівняно з 2018 роком – 3,99% і 3,86% відповідно, а також зменшення у 2020 році на

72% і 58% відповідно. Загальна кількість відвідувань цих засобів розміщення у 2019 році знизилась на 15%, а у 2020 році ще на 70%, з них кількість іноземців у 2019 році зросла на 7,7% і різко знизилось до 98%. Відповідно, показник кількості ночівель, що припадає на одну особу у 2018 році, становить 5,25 доби і 4,9 доби у іноземців. У 2019 році показник кількості усіх становить 2,64 доби, а іноземців – 4,6 доби. У 2020 році зниження цього показника по всіх особах становило 6,79 доби, а по іноземцях – 14,2 доби.

Висновки. Сучасний стан діяльності та розвитку готельно-ресторанних підприємств України має неоднозначне значення. Під час вирішення низки проблем діяльність підприємств гостинності за досліджуваній період частково починає змінювати організаційні форми управління, утворюючи кластери. Проходячи всі етапи кластерного підходу, підприємства проводять моніторинг потенційних учасників, аналізують їх у різних середовищах, розвиваючи цю галузь за допомогою формування та визначення місій та цілей розвитку готельно-ресторанних підприємств, створюючи портфель стратегій, розвиваючи концепції розвитку та впровадження їх із постійним контролем, оцінюванням та корегуванням стратегій, цілей у напрямі постійного розвитку галузі гостинності, враховуючи всі бажання потенційних споживачів.

Для здійснення аналізу діяльності готельно-ресторанних підприємств України ми проаналізували низку показників, таких як кількість колективних засобів розміщення, кількість місць у них, кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення, кількість осіб, що перебували у них (усього), з них кількість ночівель іноземців, кількість ночівель осіб у колектив-

них засобах розміщення (усього), з них кількість ночівель іноземців за останні три роки. Цей аналіз дає нам можливість осмислити дійсну ситуацію і дійти висновку, що в колективних засобах розміщення за період 2018–2020 років тривали постійні тенденції коливань кількості колективних засобів розміщення, їх місткості та кількості осіб, що ночують.

Таким чином, охарактеризувавши кількість колективних засобів розміщення, їх місткість та кількість осіб, що ночують, за період із 2018 по 2020 роки, відзначаємо, що загалом після покращення значення показників вони погіршуються у зв'язку з пандемією і змінами, які відбуваються в цих закладах колективного розміщення.

Список використаних джерел:

1. Ольшанський О.В. Заходи підвищення конкурентоспроможності підприємств туристичного профілю. Харків : ХДУХТ, 2013. С. 291–297.
2. Вінніченко І.І. Сутнісна характеристика розвитку підприємства соціально-економічної системи. *Економіка, Фінанси, Право*. 2012. № 5. С. 8–13.
3. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. Т. 1 / за ред. С.В. Мочерного. Львів : Світ, 2005. 616 с.
4. Економіка підприємства : підручник / М.Г. Грещин, В.М. Колот, О.Г. Мендрул та ін. ; за заг. та наук. ред. Г.О. Швидаєнко. 4-те вид. Київ : вид-во КНЕУ, 2009. 816 с.
5. Шкода Т.Н. Сутність соціального розвитку підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2012. № 16. С. 79–64.
6. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. Київ : КНЕУ, 2006. 292 с.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Ol'shans'kij O.V. (2013) *Zahodi pidvishchennya konkurentospromozhnosti pidriemstv turistichnogo profilyu* [Measures to increase the competitiveness of tourism enterprises]. Kharkiv: HDUHT. (in Ukrainian)
2. Vinnichenko I.I. (2012) *Sutnisna harakteristika rozvitku pidpriemstva social'no-ekonomichnoi sistemi* [The essential characteristics of the development of the socio-economic system]. *Ekonomika, Finansy, Pravo*, no. 5, pp. 8–13. (in Ukrainian)
3. Mocherny S.V. (2005) *Ekonomichnij enciklopedichnij slovník* [Economic encyclopedic dictionary]. L'viv: Svit, no. 1, p. 616. (in Ukrainian)
4. Greshchin M.G., Kolot V.M., Mendrul O.G. and other (2009) *Ekonomika pidpriemstva: pidruchnik* [Business economics: a textbook]. 4 ed. Kyiv: publishing house KNUE, p. 816. (in Ukrainian)
5. Shkoda T.N. (2012) *Sutnist' social'nogo rozvitku pidpriemstva* [The essence of social development of the enterprise]. *Bulletin of the National Technical University "KhPI": Technical progress and production efficiency*, no. 16, pp. 79–64. (in Ukrainian)
6. Andriyчук V.G. (2006) *Efektivnist' diyal'nosti agrarnih pidpriemstv: teoriya, metodika, analiz* [The efficiency of agricultural enterprises: theory, methodology, analysis]. Kyiv: KNUE, p. 292. (in Ukrainian)
7. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian)